De plaquette in CBS 't Möllenveld, Haartseweg 12a, Aalten

Het einde van de Tweede Wereldoorlog betekende niet, dat er een einde kwam aan oorlog in de wereld.
Bijna elke dag zijn de gruwelijke beelden op t.v. en sociale media te zien. Er vallen slachtoffers.
Denk b.v. maar aan Syrië en Jemen

Op 4 mei denken we elk jaar aan alle Nederlandse oorlogsslachtoffers: burgers en militairen.

Op de Haart in het bijzonder aan: M.A. de Vries, J.W. Hoornenborg en J.B. Hoornenborg.

Drie oud-leerlingen van de Christelijk Nationale School, een Haartse school, die werden gedood door granaat-, en bomscherven en door kogels van de vijand.

Vandaag vertel ik jullie een stukje van het verhaal bij de eerste naam op de plaquette:

Marcelis Adolf (Marcel) de Vries, *die op 5 juni 1920 werd geboren.*

"Ik woonde op de Haart in 't Meistershuus.
(waar Hans en Frieda de Vries nu wonen. LHV)
Mijn vader Eduard de Vries was hoofd van de school.
Mijn moeder heette Celia Holling en ik had een zusje: Nine Greta.
Ik was in 1939 achttien jaar; toen wilde ik militair worden. Al voor ik in dienst ging, schreef ik aan mijn ouders in een brief:
'Is het richtsnoer van je leven 'plicht', dan vind je rust en evenwicht.'
Ik kreeg bij de Koninklijke Militaire Academie (K.M.A.) in Breda een opleiding voor reserve-officier.
Ik werd vanuit Soesterberg met mijn mede soldaten in februari 1940,
ik was toen sergeant-titulair, naar Achterberg bij Rhenen gebracht.
Op de Grebbeberg, vlakbij Ouwehands dierentuin, moesten we "wachten", want in Duitsland gebeurde van alles, waar we niet veel van wisten, maar wél, dat het wel eens 'oorlog' zou kunnen worden.

Thuis had ik van mijn vader, voor ik wegging, een Bijbel gekregen, die ik mee heb genomen. Ik las daar veel uit, want er was niet altijd oefening.
Op tweede Pinksterdag, 13 mei 1940, drie dagen na het begin van de oorlog, kwamen er Duitse soldaten naar ons toe. Ik moest mij met zes anderen terugtrekken en we hebben ons vanachter een aarden wal in een weiland verdedigd.
Die Duitsers schoten veel en we moesten ons nog verder terugtrekken, toen sloeg een granaat dichtbij mij in.
Ik kreeg een granaatscherf in het hart, die mij dodelijk trof.
De anderen hebben mij nog naar een boerderij in de buurt weten te brengen, maar onderweg.... stierf ik……..."

(Op 18 mei 1940 werd het lichaam door boeren vanaf de hoek Molenweg met de Cunerawegte Achterberg, overgebracht naar de Grebbeberg.)

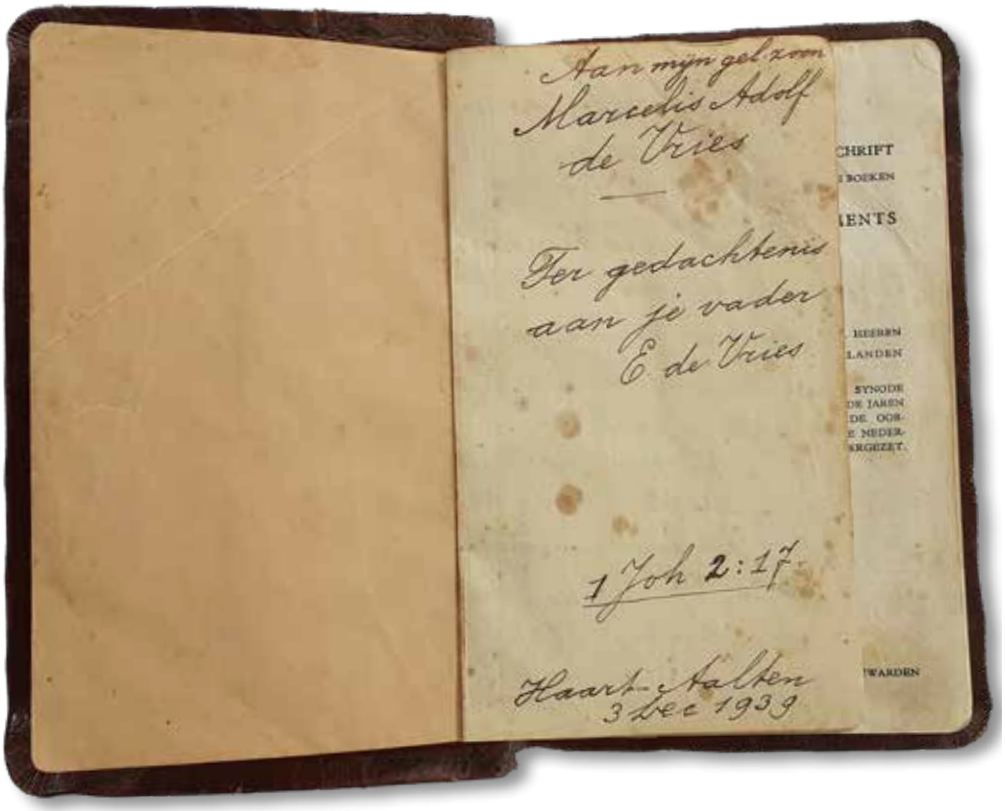

Op 18 mei 1940 hebben soldaten Marcel de Vries op de Grebbeberg begraven. Mensen van het Rode kruis hebben zijn spullen bij zijn vader en moeder naar ''t Meistershuus' op de Haart gebracht.

Vader Eduard de Vries heeft de Bijbel van Marcel op 2 juni 1940 aan de vriendin van Marcel: Antje Christine (Annie) Lensink van ''t Hinkamp', gegeven. Dat is in Miste. Bij Steakhouse 'Vivaldi' rechtsaf en dan de derde boerderij links. De Bijbel van Marcel zie je op de foto. Ik kreeg hem van Annie, kort voor zij stierf (06-04-2009). Ik kende haar goed.

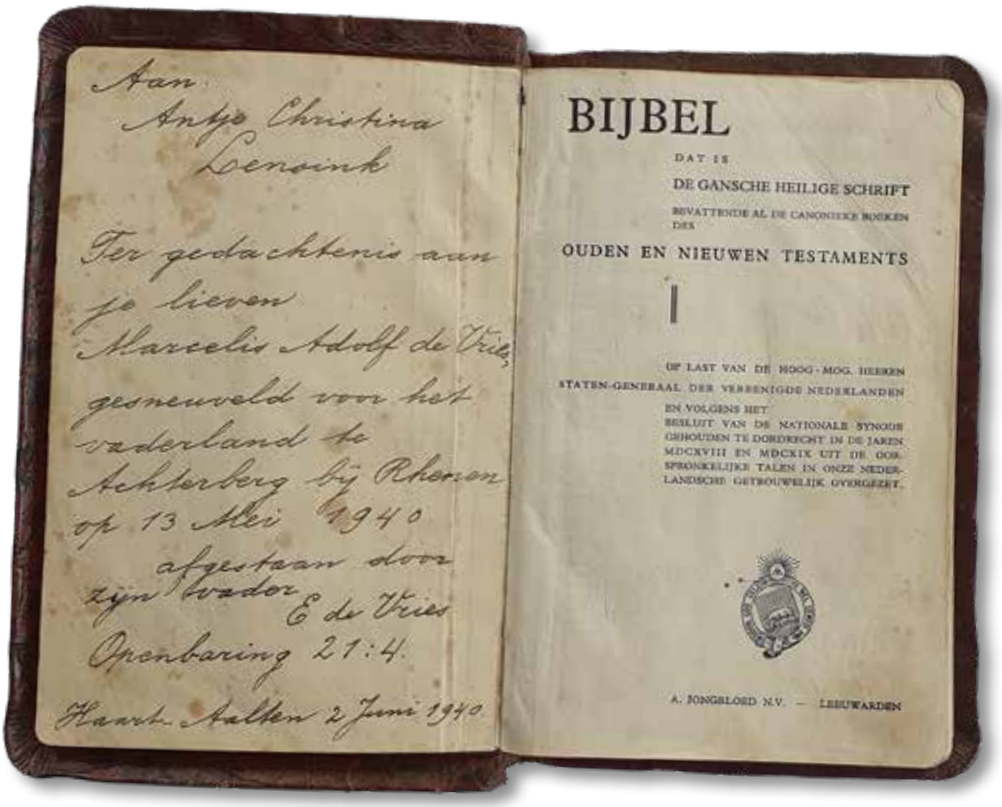

Een Bijbel.
Een boek met verhalen van en over mensen.
Een boek voor Marcel, zijn vriendin Annie en nu voor mij.
Elk jaar ga ik, als het kan, op 4 mei naar de dodenherdenking op de Nationale Erebegraafplaats op de Grebbeberg.
Om even stil te staan en te denken aan Marcel, die zó jong zijn leven verloor door oorlog.

De tweede naam op de plaquette is van:
J.W. (Jan Willem) Hoornenborg. *Hij werd op 30 augustus 1944 op 43- jarige leeftijd in Vught doodgeschoten. (6-12-1901 -- 30-08-1944)*
Jan was van beroep onderwijzer en gaf les op de Oranjeschool in Alphen aan den Rijn.
Tijdens de oorlog raakt Jan betrokken bij de 'Landelijke Organisatie' van onderduikers (L.O.) in Alphen aan den Rijn, hij neemt zelf ook onderduikers in huis op.
Eén van deze onderduikers kan echter niet goed zijn mond houden en praat over 'het doen en laten' van Jan.
Jan wordt nog (door een (district) leider van de L.O) gewaarschuwd, maar het is dan al te laat. Jan wordt op school door de SD (Sicherheits Dienst) aangehouden (ook de districtsleider van de LO wordt op school aangehouden, maar die weet te ontsnappen.) en naar Kamp Vught gebracht en daar op 30 augustus 1944 door de Duitsers gefusilleerd.
Hij werd 'dood' geschoten!

Een achterkleinzoon (Joost Mein) van de broer van Jan Willem Hoornenborg brengt in het voorjaar van 2010 met school een bezoek aan het Nationaal Monument 'Kamp Vught'.
Het brengt de familiegeschiedenis heel dichtbij.

Na afloop van de rondleiding maakt de 14-jarige Joost het volgende gedicht:

Kamp Vught

Een kamp vol herinneringen
Onrechtvaardigheid, woede,
alles is niet meer.
Bedden als kruiwagens gevuld met takken.
Eten zo schaars als in een woestijn.

De laatste wandeling, de laatste bossen.
De laatste heuvels op, de laatste mossen.
De weg naar de dood eindigt in een open plek,
waar de geesten van de overledenen jammeren.
Pijn dat er geen gerechtigheid is,
pijn dat alles voor niets was.

Daar sta je dan, voor de tanden van de dood.
Nooit meer terug.
Woede en verdriet heersen hier.
De wereld is kopje onder.
De laatste adem, de allerlaatste groet.

Joost Mein

De andere naam op de plaquette is van:
J.B. (Johan Bernard) Hoornenborg, *woonde aan de Buninkdijk, Haart.*
Vanaf oktober 1944 worden ook mannen in Aalten gedwongen graafwerkzaamheden te verrichten ten behoeve van Duitse stellingen, onder meer in Zevenaar, Gendringen en Mechelen.
Wanneer de opkomst voor deze dwangarbeid te laag is, worden bekende inwoners van Aalten gegijzeld en dreigt men hen dood te schieten. Dit dreigement wordt verscheidene malen herhaald.
Veel mannen komen voor een moreel dilemma (= moeilijke keuze) te staan.
De kerken doen een dringend beroep op de ingezetenen om hun verantwoordelijkheid te nemen en zich te melden. Velen besluiten uiteindelijk toch gehoor te geven aan de oproep om de levens van de gijzelaars te sparen.
Wanneer in maart 1945 het front steeds dichterbij komt, nemen ook de luchtaanvallen op de stellingen in aanbouw toe.
Op 21 maart 1945 vallen bommen, waar dwang-arbeiders aan het werk zijn. Een aangeschoten vliegtuig liet daar, om hoogte te winnen, zijn bommen vallen. De bomscherven doodden een aantal ongewild.

Onder de dodelijke slachtoffers zijn o.a. de Aaltense zwagers J.B. Hoornenborg en J.G. Wikkerink, (beiden 45 jaar).

Allen liggen begraven op de Aaltense begraafplaats Berkenhove.
Willem Papiermolen, dokter in opleiding, krijgt de opdracht om samen met enkele anderen de verminkte lichamen te kisten en naar Aalten te vervoeren. (deels naar: J.G. ter Horst, 'Aalten in oorlogstijd', Messink & Prinsen,1985)

De oorlog was toen bijna afgelopen.
Op 'Goede Vrijdag', 30 maart 1945, werd De Haart bevrijd.

Wij allen kunnen zorgen,
dat er geen oorlog meer bij komt.
Zorg voor goede contacten, een fijne sfeer.
Respecteer en waardeer elkaar
en geef elkaar vrijheid in
denken, doen en "zijn",
met 'vallen en opstaan'.

Houd het vuur van "Vrede" altijd levend!

L.H. de Vries, april 2020.